

НАЙМЕНУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ З ДЕМІНУТИВНИМ КОМПОНЕНТОМ В НЕСТАНДАРТНІЙ МОВІ (на матеріалі німецької та української мов)

1. Робота присвячена іменникам на позначення транспортних засобів (далі ПЗ) (пристроїв для перевезення, транспортування людей або вантажу т. ін.) на матеріалі німецької та української нестандартної мови типу: нім. *Mobilchen*, *n* ‘маленький автомобіль’, укр. *беемвешка* ‘автомобіль марки БМВ’.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення семантичних і словотворчих процесів ПЗ у зіставному аспекті.

Мета роботи полягає у виявленні спільних і відмінних рис ПЗ з демінутивним компонентом та подальшого впливу на їх семантику в німецькій і українській нестандартній мовах.

Об’єктом дослідження слугували ПЗ з демінутивним компонентом у різноструктурних мовах (німецька, українська), а предметом – їх структура та семантика.

Матеріал дослідження дібраний методом суцільної вибірки ПЗ із тлумачних словників розмовної мови та сленгу. Корпус досліджуваних в роботі ПЗ складає в німецькій мові 590 одиниць, в українській – 215.

2. У межах цього дослідження були виявлені суфіксальні німецькі та українські іменники на позначення ТЗ з демінутивним компонентом (нім. – 8 од., укр. – 13 од.).

2.1. Німецькі ПЗ утворені за допомогою таких демінутивних суфіксів *-chen* та *-lein* (7 од.), напр.: *Bröt-chen*, *n* <маленький автомобіль>, букв. ‘булочка, хлібець’ (← *Brot*, *n* ‘хліб’); *Chaussee*, *f* <шосе> + *Bröt-chen*, *n* <булочка> (← *Brot*, *n* ‘хліб’) → *Chausseebrötchen*, *n* <маленький автомобіль>, букв. ‘шосейна булочка’; *Schatz*, *m* <скарб> + *Käst-chen*, *n* <скринька> (← *Kasten*, *m* ‘ящик, скриня’) → *Schatzkästchen*, *n* <бокова коляска мотоцикла>, букв. ‘скринька зі скарбами; *Schmuck*, *m* <прикраса> + *Käst-chen*, *n* <скринька> (← *Kasten*, *m* ‘ящик, скриня’) → *Schmuckkästchen*, *n* <старий, переобладнаний під новий автомобіль>, букв. ‘скринька з прикрасами; *Entlein*, *n* <маленький автомобіль>, букв. ‘качечка’ (← *Ente*, *f* ‘качка’).

2.2. У німецьких лексичних одиницях на позначення транспортних засобів вживаним є також демінутивний суфікс *-e(rl)* (2 од.), напр.: *Auto*, *n* <автомобіль> + *Mopp-erl*, *n* <мопсик> (← *Mops*, *m* ‘собака породи мопс’) → *Automopperl*, *n* <австр. старомодний автомобіль> букв. ‘автомобільний мопсик’; *Schmauf-erl*, *n* <австр. мотоцикл; маленький автомобіль; старий

автомобіль> (← *schnaufen* ‘тяжко дихати’). Суфікс *-e(r)l* належить до демінутивних в австрійському варіанті німецької мови.

3. Аналіз суфіксальних українських ІТЗ дозволив встановити інвентар демінутивних компонентів, що беруть участь в утворенні ІТЗ. До них належать суфікс *-ик / -ік* (5 од.); напр.: *газ-ик* <автомобіль марки ГАЗ>, *бас-ік* <мікроавтобус>, *бу-сік* <мікроавтобус для пасажирських перевезень у місті>, *воз-ик* <автомобіль; таксі>, *боб-ик* <машина марки «УАЗ»>; суфікс *-ичок* (1 од.), напр.: *легков-ичок* <автомобіль; таксі>; суфікс *-ячок* (1 од.), напр.: *товарн-ячок* <товарний поїзд>; суфікс *-ок* (1 од.), напр.: *їжач-ок* <зменшено-пестлива назва до мотоцикла марки «ІЖ»>; суфікс *-учк* (1 од.), напр.: *кучм-учк-а* <двоколісний возик середнього розміру для перевезення пакунків з одягом, речами>; суфікс *-чк* (2 од.), напр.: *мильни-чк-а* <пестлива назва до великого автомобіля>, *кравчу-чк-а* <маленький возик, до якого прикріплюється сумка>; суфікс *-ушк* (1 од.), напр.: *легков-ушк-а* <легковий автомобіль>; суфікс *-шк* (1 од.), напр.: *ваі-шк-а* <автомобіль ВАІ (військової автоінспекції)>.

4. Демінутивні суфікси як в німецькій, так і в українській нестандартній мовах надають лексичним одиницям зменшено-пестливої форми, яка слугує для їх експресивного та емоційного забарвлення, а також вказують на позитивну або негативну суб'єктивну оцінку зовнішнього вигляду, технічних характеристик того чи іншого транспортного засобу.

Продуктивність демінутивних суфіксів ІТЗ, утворених, в цілому в німецькій і українській нестандартній мовах порівняно низька (нім. – 8 од., укр. – 13 од.). Слід також враховувати той факт, що корпус лексичних одиниць в українській мові значно менший у кількісному відношенні, ніж у німецькій мові (нім. – 590 од., укр. – 215 од.).

ЛІТЕРАТУРА

1. *Земская Е. А.* Современный русский язык. Словообразование: учеб. пособие / Е.А. Земская. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2011. – 328 с.

2. *Зув А. Н., Молчанова И. Д., Мурысов Р. З.*; Под рук. М.Д. Степановой. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка. – М.: Рус. яз., 1979. – 536 с.

3. *Жовтобрюх М. А.* Словотвір сучасної української літературної мови / Відп. Ред. М.А. Жовтобрюх. – Київ : Наукова думка, 1979. – 407 с.

4. *Степанова М. Д., Фляйшер В.* Теоретические основы словообразования в немецком языке / М.Д. Степанова, В. Фляйшер. М.: Высшая школа, 1984. – 264 с.

5. *Fleischer W., Barz I.* Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. – 3., unveränderte Auflage. – Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2007. – 382 S.